

KRONIK

Grønland i det danske gymnasium

Frederikke Trondhjem

(grønlandsk) Studerende i grønlandsk og lingvistik (KU).

Jørgen Lorentzen

(eskimologi) Cand.scient. i geografi, antropologi og statskundskab (KU).

Forsøg med grønlandsk og eskimologi på Avedøre Gymnasium og HF

Efter to års snak blev fagene grønlandsk og eskimologi tilbudt elever i den danske gymnasieskole fra august 1997. Fire 1.g elever startede på at læse grønlandsk og 11 elever valgte eskimologi som et af deres valgfag i 2.-3. g.

Det Grønlandske hjemmestyre havde i de foregående år fremført det naturlige i, at Danmark tilbyder danske gymnasieelever med interesse for Grønland, grønlandsk som sprogfag på obligatorisk niveau (to år), med mulighed for overbygning i 3. g. Hjemmestyret har ønsket „balance i det indbyrdes kultur-

regnskab”. Undervisningsministeriet besluttede yderligere at udbyde faget eskimologi, for at øge de danske gymnasiasters mulighed for at få grundig indsigt i det grønlandske samfunds kulturelle baggrund.

Undervisningsministeriet, fagkonsulent i grønlandsk, Dorte Korneliusen (Nuuk), undervisere ved Eskimologisk Institut (KU) og Jørgen Lorentzen udarbejdede i foråret 1997 de foreløbige bekendtgørelser som fagene skal arbejde efter de første to år.

I det storkøbenhavnske område lever der skønsmæssigt 4.000 mennesker med tilknytning til Grønland, og de vil

årligt kunne „præstere“ 20-30 elever med ønske om at læse grønlandsk.

Avedøre Gymnasium har fra begyndelsen af 1980'erne med stort held undervist to-kulturelle elever: GIF-kurserne (Gymnasiale indslusningskurser for flygtninge), startede på Avedøre Gymnasium. Desuden er næsten en femtedel af skolens elever andengenerationsindvandrere.

Da integrationen - „det tværkulturelle samarbejde“ - er lykkedes udmærket på skolen, var det derfor naturligt at sige jatak til Undervisningsministeriet om at udbyde de to fag. Den officielle annoncering kom så sent, at der til grønlandsk kun var fire tilmeldte elever, mens ti 3. g-elever og én 2. g'er nåede at melde sig på eskimologi.

Grønlandsk-eleverne har enten grønlandske slægtinge, har boet i Grønland i en kortere periode og / eller har en uimodståelig lyst til at lære sproget. Eskimologi-eleverne har „hårde“ højniveaufag, som deres andre tilvalgsfag (matematik, fysik, biologi, samfundsfag og tysk; dvs. fag som eleverne tror de bør have aht. fremtidige studievalg).

Eskimologi er med den kulturelle betoning noget helt andet. Det er spændende, eksotisk, noget man ved lidt om i forvejen, og som man gerne vil vide meget mere om. Nogle elever ønsker at sætte sig ind i den fjerde verdens problematik; de er engagerede i de oprindelige folks rettigheder og ønsker f.eks. at fortsætte med antropologi på de videregående studier.

Eskimologi

Eskimologi som mellemniveaufag er bygget op over tre faglige grundenheder:

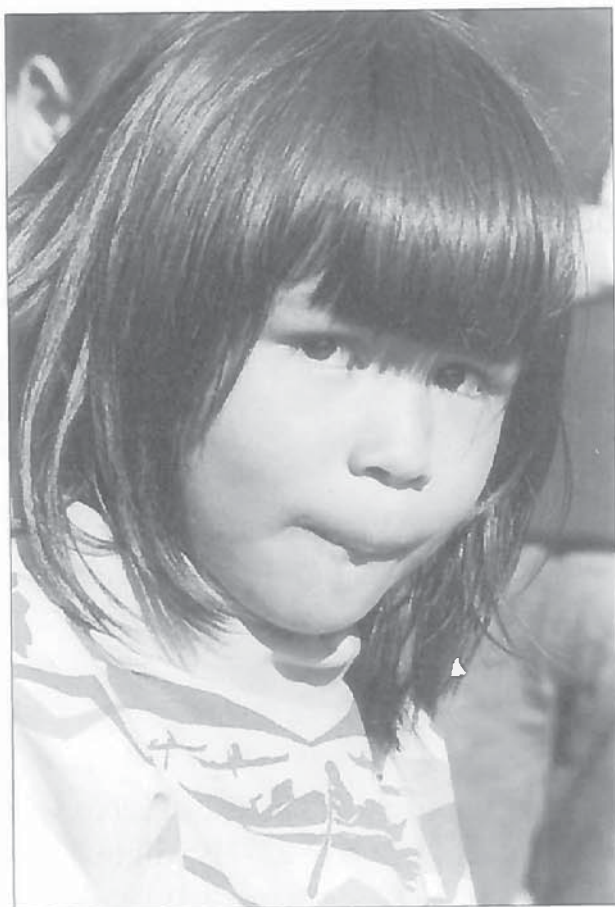
- En antropologisk-historisk beskrivelse af de oprindelige fangerkulturer, hvor inuitkulturen relateres til bl.a. de fysiske forhold i det cirkumpolare område, og til de europæiske landes handelsmæssige og kulturelle indtrængen i deres lande.
- En gennemgang af den nutidige grønlandske kultur med fokus dels på relationerne til dansk sprog og kultur og dels på udviklingen fra den oprindelige grønlandske mundtlige tradition til nutidig moderne litteratur.
- En socioøkonomisk / politisk beskrivelse af de nutidige inuitsamfund med bl.a. analyse af deres kamp for politisk og kulturel selvstændighed.

Undervisningen tager som hovedregel udgangspunkt i grønlandske forhold. Tre overordnede temaer vælges således, at de ovennævnte faglige områder er repræsenteret. Det første tema har i år været: Fra Knud Rasmussens egalitære inuitsamfund over kolonimagtens dominans til fiskersamfundets identitetskrise: Fra spørgsmål om overlevelse, til diskussion af hvor meget „dansk“ i skolen?

Eleverne skal, udover den daglige tekstlæsning af godt 40 tekster, i mindre grupper over tre-fire uger arbejde med projektførløb med selvvalgte emner, der indgår i pensum. I alt læser eleverne 225 sider.

For øjeblikket arbejder 25 eksperter ved de højere læreanstalter på en grundbog i eskimologi. Bogen vil være klar til skoleåret 1998-99. I dette skoleår læses tekster fra bl.a. forskellige antropologiske tidsskrifter, tidsskriftet „Grønland“, Jordens Folk, Kontakt og avisartikler.

Som et led i undervisningen planlægges en samlet ekskursion for både „grønlandsk - og eskimologiholdet“ til Nordgrønlands Gymnasium i Assiat. Forud for turen vil eleverne via internettet tilrettelægge noget af turens indhold i samarbejde med elever på dette gymnasium.

Kajakmandens datter, Sisimiut, 1969.
Foto: Jørgen Lorentzen

Grønlandsk

Formålet med grønlandskundervisningen er at eleverne skal lære at læse og forstå lettere tekster, og derudfra kunne føre en elementær samtale på grønlandsk. De grønlandske tekster skal omfatte 90 sider i løbet af de to år. Foruden læsetekster er der skriftlige opgaver i form af oversættelser fra dansk til grønlandsk og grønlandske grammatiske øvelser.

Foruden grønlandsk sprog skal der undervises i kulturelle og samfundsmæssige forhold, hvor pensum er sat til 200 sider dansk læsestof.

Til eksamen læses en opgivet tekst + en ektemporal tekst, hvor der gives en halv times forberedelse og en halv times eksamination.

Grønlandsk sprog er meget forskelligt fra dansk. Det har nogle lyde som ikke bruges i dansk, og sætningsopbygningen og ordforrådet er meget anderledes end på dansk. Således er det kun de danske navne eller danske fremmedord for specielle ting, eks. *helikopteri* (en helikopter), der genkendes fra den grønlandske radioavis.

Når man ser på lydsiden har grønlandsk 3 vokaler: *a, i, u*, som hver har sine varianter i forhold til de konsonanter de er i forbindelse med, og alle forekommer også som lange vokaler. I retskrivningen har man medtaget *i-* og *u-*varianterne *e* og *o*. Vokalerne er lyde som kendes på dansk og de volder ingen problemer i indlæringen. Konsonanterne er *p, t, k, q, v, j*, blødt *g, s, r, l*,

m, n, ng, som alle kan fordobles undtagen *j*.

De vanskeligste lyde er *q* som er en uvulær lukkelyd (der dannes ved drøbelen), og *ll*, en ustemt *l*-lyd. Nogle andre svære lyde, som findes i andre sprog, er et såkaldt blødt *g*, som ligner det *g* man i gamle dage havde i dansk som i 'kage', *gg* lyder som *ch* i tysk 'ich', *rr* en uvulær hæmmelyd. Selve lydindlæringen var dog forholdsvis nem for eleverne.

Sætningsdannelsen er kompliceret da sproget består af stammer der skal have 'tilhæng' med betydning i sig selv og en personendelse. Eks. *qimmeq* (en hund), *qimme-qar-punga* (jeg har en hund), hvor tilhængen *-qar-* betyder har + en bøjningsendelse. Verbalstammer skal have modus og personendelse da de ikke kan stå alene. Eks. *oqar-* (sige) skal have *-poq* (indikativ 3. ps) for at danne et ord.

Der er 8 modi, både intransitive og transitive med personlige bøjningsendelser og 8 kasusformer der skal læres i løbet af de to år.

Vi har selvfølgelig en læsebog med forholdsvis simple tekster, som læses og oversættes og bruges som udgangspunkt for samtaleøvelser. Simple tekster til fremmedsprogsundervisning er en mangelvare i grønlandsk, da selv børnebøger / letlæsningsbøger har komplicerede sætningsstrukturer. Det samme gælder for de grammatiske øvelser og oversættelsesøvelser, som produceres efter ugens emne.

Da vi som sagt skal til Grønland til foråret er eleverne meget motiverede for at lære sproget, og en lille sjov detalje er at en af eleverne (kun dansktalende) med en sydgrønlandsk mor, faktisk har den sydgrønlandske dialekt 'melodi' ved oplæsning.

Afslutning

Indtil nu går det godt for begge fag, og alle de tilmeldte er stadig interesserede. Allerede nu er annoncering af fagene i gang for at få tilmeldt flere elever til fagene (specielt grønlandsk). Til foråret vil der være en introduktion til fagene i 9. og 10. klasse som arrangeres på gymnasiet.